

องค์การอนามัยโลกคัดเลือกสายพันธุ์ไวรัสไข้หวัดใหญ่จากประเทศไทยใช้สำหรับ ผลิตวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ประจำปี 2561 สำหรับประเทศทางซีกโลกใต้

เมื่อวันที่ 25-27 กันยายน 2560 องค์การอนามัยโลกได้จัดการประชุม ณ Peter Doherty Institute for Infection and Immunity กรุงเมลเบิร์น ประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย โดยมีผู้เชี่ยวชาญจากองค์การอนามัยโลกและเครือข่าย รวมถึงบริษัทผู้ผลิตวัคซีน เข้าร่วมปรึกษาหารือ ในการคัดเลือกสายพันธุ์ไวรัสไข้หวัดใหญ่ที่ได้รับจากสมาชิกห้องปฏิบัติการเครือข่าย เพื่อนำไปใช้ผลิตวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่สำหรับประเทศทางซีกโลกใต้ ซึ่งขณะนี้ องค์การอนามัยโลกได้แจ้งมายังศูนย์ไข้หวัดใหญ่แห่งชาติ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์แล้วว่า สายพันธุ์ไวรัสไข้หวัดใหญ่ที่ถูกคัดเลือกมาใช้ผลิตวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ประจำปี 2561 สำหรับประเทศทางซีกโลกใต้ ประกอบด้วย

It is recommended that trivalent vaccines for use in the 2018 influenza season (southern hemisphere winter) contain the following:

- an A/Michigan/45/2015 (H1N1)pdm09- like virus;
- an A/Singapore/ INFIMH-16-0019/2016 (H3N2)-like virus; and
- a B/Phuket/3073/2013-like virus.

It is recommended that quadrivalent vaccines containing two influenza B viruses contain the above three viruses and a B/Brisbane/60/2008-like virus.

ซึ่งหนึ่งในสามของสายพันธุ์วัคซีนคือ B/Phuket/3073/2013 ซึ่งเคยเป็นองค์ประกอบของสายพันธุ์วัคซีนสำหรับประเทศทางซีกโลกใต้ เมื่อปี 2558 มาแล้ว ได้ถูกคัดเลือกกลับมาใช้อีกครั้งในปีหน้าคือ 2561 จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือจากเครือข่ายภายในประเทศไทยไปสู่เครือข่ายระดับโลกและบทบาทที่เข้มแข็งของกระทรวงสาธารณสุขไทย ที่มีต่อความมั่นคงทางสุขภาพของประชากรโลก และจากการศึกษาสายพันธุ์เชื้อไข้หวัดใหญ่ โดยศูนย์ไข้หวัดใหญ่แห่งชาติ กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ โดยความร่วมมือของ สำนักกระบาด กรมควบคุมโรค และโรงพยาบาลเครือข่าย นับตั้งแต่ต้นปี 2560 จนถึงปัจจุบัน เมื่อเปรียบเทียบกับสายพันธุ์วัคซีนแบบ Trivalent ที่กระทรวงสาธารณสุขฉีดให้กลุ่มเป้าหมายคือ

- an A/Michigan/45/2015(H1N1)pdm09- like virus;
- an A/Hong Kong/4801/2014(H3N2)-like virus;
- a B/Brisbane/60/2008-like virus.

ได้ข้อสรุปดังนี้

1. เชื้อ A/H1 pdm2009 ที่ระบาดในประเทศไทย มีความคล้ายคลึงกับสายพันธุ์วัคซีน A/Michigan/45/2015(H1N1) pdm09 ซึ่งเป็นองค์ประกอบในวัคซีนแบบ Trivalent ที่ใช้ทางซีกโลกเหนือและซีกโลกใต้ ปี 2560 และ 2561

2. เชื้อ A(H3N2) ที่ระบาดในประเทศไทย มีการเกิด Genetic drift สะสมอย่างต่อเนื่อง เกิดเป็น subclade 3C.2a1 แยกจากสายพันธุ์วัคซีน A/Hong Kong/4801/2014(H3N2) ซึ่งเป็น clade 3C.2a แต่มีความคล้ายคลึงกับสายพันธุ์วัคซีนตัวใหม่ คือ A/Singapore/ INFIMH-16-0019/2016 (H3N2) subclade 3C.2a1 มากกว่า

3. เชื้อ B ที่ระบาดในประเทศไทย มีแนวโน้มพบ B/Phuket/3073/2013 (Yamagata lineage) เพิ่มขึ้น ในสัดส่วนร้อยละ 90 ส่วน B/Brisbane/60/2008 (Victoria Lineage) พบในสัดส่วนร้อยละ 10

จึงเห็นได้ว่าในปีนี้อัปเดตใช้หวัดใหญ่ 2 ใน 3 ชนิด ที่ระบาดอยู่ในประเทศไทยส่วนใหญ่จะต่างไปจากเชื้อที่เป็นองค์ประกอบในวัคซีนชนิดเชื้อตายสามสายพันธุ์ (Trivalent Influenza Vaccine) ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขได้ฉีดให้กับกลุ่มเสี่ยง ซึ่งได้แก่เชื้อ A(H3N2) ที่พบมากในขณะนี้ คือสายพันธุ์ A/Singapore/ INFIMH-16-0019/2016 (H3N2) แต่วัคซีนที่ฉีดเป็นสายพันธุ์ A/Hong Kong/4801/2014(H3N2) ส่วนเชื้อชนิด B ที่พบมากในขณะนี้ คือสายพันธุ์ B/Phuket/3073/2013 แต่วัคซีนที่ฉีดเป็นสายพันธุ์ B/Brisbane/60/2008 ส่วนเชื้อ A/H1pdm09 ที่ระบาดในประเทศไทยยังคงเหมือนสายพันธุ์วัคซีนที่ฉีดคือ A/Michigan/45/2015(H1N1)pdm09 และจากระบบเฝ้าระวังเชื้อใช้หวัดใหญ่ที่กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ร่วมมือกับกรมควบคุมโรค ชี้ให้เห็นว่า ในปีนี้ประเทศไทยพบผู้ป่วยกลุ่มที่มีอาการคล้ายใช้หวัดใหญ่ และกลุ่มปอดบวม ปอดอักเสบ ติดเชื้อใช้หวัดใหญ่เฉลี่ยร้อยละ 31 และพบการระบาดของใช้หวัดใหญ่สูงสุดในช่วงฤดูฝนคิดเป็นร้อยละ 45 โดยพบใช้หวัดใหญ่ชนิด A(H3N2) มากสุด ส่วนในช่วงฤดูหนาวมีแนวโน้มที่จะพบใช้หวัดใหญ่ชนิด B มากขึ้น ซึ่งข้อมูลเฝ้าระวังฯจากหลายปีที่ผ่านมา จะมีการระบาดของใช้หวัดใหญ่ชนิด B ในช่วงฤดูหนาว อีกทั้งเชื้อชนิด B ร้อยละ 90 ไม่ตรงกับสายพันธุ์วัคซีนแบบ trivalent จึงเป็นสัญญาณเตือนในการเพิ่มมาตรการการควบคุม และป้องกันโรคใช้หวัดใหญ่ให้เข้มข้นขึ้นอีก (ส่วนวัคซีนแบบชนิดเชื้อเป็นแบบสี่สายพันธุ์ (quadrivalent) จะบรรจุเชื้อ B ทั้งสองสายพันธุ์) อย่างไรก็ตามแม้ว่าสายพันธุ์วัคซีนจะไม่ตรงกับสายพันธุ์ที่ระบาดอยู่ในขณะนี้ทั้งหมด ทำให้การป้องกันโรคไม่เต็มร้อย ดังนั้นเราจึงยังพบว่ามีประชาชนบางส่วนที่ฉีดวัคซีนแล้วยังคงเป็นโรคใช้หวัดใหญ่อยู่ แต่อย่างไรก็ตามวัคซีนสามารถช่วยลดอาการรุนแรงหรือภาวะแทรกซ้อนได้ และลดอัตราการเสียชีวิต โดยเฉพาะผู้สูงอายุ และผู้ป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ดังนั้น ในช่วงที่รอวัคซีนที่องค์การอนามัยโลกประกาศใช้ใน ปี 2561 สำหรับประเทศทางซีกโลกใต้ เข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยราวเดือนเมษายน 2561 การวางมาตรการการควบคุมและป้องกันโรค รวมถึงการให้ความรู้กับประชาชนชนเพื่อป้องกันตนเอง จะช่วยลดการแพร่ระบาดของโรคใช้หวัดใหญ่ได้อีกทางหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

1. Recommended composition of influenza virus vaccines for use in the 2018 southern hemisphere influenza season at http://www.who.int/influenza/vaccines/virus/recommendations/2018_south/en/
2. The newsletter of the WHO Collaborating Centre for Reference and Research on Influenza in Melbourne ,Influenza Updates 2017 special bulletin

ฝ่ายไวรัสระบบทางเดินหายใจ
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข
กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์
พฤศจิกายน 2560